

MENTORINGOVÝ PROGRAM

Podpora profesního rozvoje juniorních vědců a vědkyň

1. Obecně o mentoringu

Co je to mentoring?

Za mentoring se označuje odborné, kolegiální a moudré vedení k učení se v profesi a k růstu v této profesi. Mentoring je založen na zpravidla profesionální komunikaci a vztahu dvou osob (tzv. mentorů a mentees) ve formě poskytované podpory, rad a odborné pomoci pro méně zkušeného a mladšího pracovníka.

Mentoring je chápán jako déle trvající, kontinuální proces pomoci bez kontrolních aspektů, kdy základní podmínkou úspěchu je především vztah založený na vzájemné důvěře, respektu a dobrovolnosti obou zúčastněných stran.

Fáze mentoringu

Vztah v rámci mentoringu má svou dynamiku a v čase tak prochází několika fázemi:

- První fází je fáze iniciace, kdy dochází k počátečnímu budování důvěry mezi mentorem a mentee.
- Následuje fáze kultivace, která spočívá v osvojování si nových dovedností a dosahování žádoucí úrovně profesní kompetence.
- Na tuto fázi navazuje fáze separace, kdy se mentor při vědomí splnění své funkce postupně vzdaluje svému svěření.
- Poslední fáze, související s ukončením mentoringu, je označována jako nové vymezení vztahů, kdy se mentor a mentee stávají většinou přáteli a kolegy a sdílejí tak společně zájem o co nejvyšší výkon profese.

Funkce a oblasti mentoringu

Mentoring plní především tři základní funkce, díky kterým se může mentee dále profesně či studijně rozvíjet. Mentoring poskytuje:

- a) profesní a lidský vzor (např. mentor může menteemu poskytnout rady ohledně uspořádání pracovního režimu či přístupu k metodice výzkumu)
- b) psychologickou podporu
- c) praktickou pomoc (např. mentor může menteemu poskytnout k využívání své vlastní zdroje)

Obecně tak lze říci, že mentoring se zaměřuje na překonávání individuálních překážek kariérního a profesního rozvoje, například v podobě posílení kompetencí menteeho i jeho pozice v profesní komunitě a instituci.

2. Mentoring ve vědecké praxi

V oblasti vzdělávání, vědy a výzkumu vznikají mentoringové programy primárně jako nástroj pro podporu skupin s nedostatkem neformálního mentoringu, tedy podpory ze strany nadřízených, vyučujících či zkušenějších kolegů.

Cíle mentoringu

Hlavním cílem mentoringového programu ve vědě je tak především podpora profesního rozvoje (post)doktorandů a (post)doktorandek, kdy jim právě mentoringový program má pomoci s rozjezdem vědecké kariéry a ujasněním si jejího směřování.

Za další cíle mentoringového programu ve vědecké praxi lze považovat také usnadnění orientace ve vědeckém kariérním systému, zprostředkování důležitých kontaktů se zkušenějšími vědci a vědkyněmi v ČR i zahraničí, posílit jejich začlenění do mezinárodní profesní komunity, nebo dokonce podpořit jejich sebevědomí v dalším vědeckém bádání.

Cílové skupiny

Mentoři jsou povětšinou vědci a vědkyně na vyšších pozicích na veřejných vysokých školách a ve výzkumných institucích, než na které se nachází mentee.

Mentees jsou povětšinou začínající vědci a vědkyně v doktorském studiu nebo v postdoktorandské fázi se zájmem o rady, podporu, informace a kontakty od zkušenějších vědců a vědkyň především ze svého (či příbuzenského) oboru.

3. Role

Role mentora

Jako mentor působí profesně zkušenější člověk, který menteemu nabízí sdílení svých zkušeností a znalostí, zároveň je ochotný s ním konzultovat jeho rozhodnutí, kterým mentee čelí. Oproti odbornému školení je vztah mezi mentorem a menteem formálně nezávislý (mentee by neměl být mentorův student ani podřízený) – cíl mentoringového vztahu si tak určují sami mentees na základě svých vlastních potřeb.

Mentor svému menteemu také poskytuje:

- ⇒ morální a emoční podporu
- ⇒ přístup ke zdrojům, které jsou relevantní pro menteeho profesní růst
- ⇒ zpětnou vazbu na konkrétní výkony
- ⇒ zdroj inspirace
- ⇒ pomoc v oblasti organizace pracovního i osobního života

Mentor může svého menteeho podporovat v těchto oblastech:

- ⇒ zapojení do profesních sítí (v ČR i zahraničí), účast na odborných konferencích
- ⇒ pomoc s orientací v akademické sféře
- ⇒ spolupráce na odborných textech
- ⇒ inspirace při stanovení výzkumných a kariérních cílů
- ⇒ diskuse nad výzkumnými možnostmi

Role menteeho

Základem pro dobře fungující mentoringový vztah je aktivita ze strany menteeho. Mentee musí vědět, jakou podporu od svého mentora/mentorky očekává a předem jej tak oslovit s konkrétní představou náplně jejich spolupráce. Hlavní aktivita je tak po celou dobu trvání mentoringového vztahu především na straně menteeho.

Mentee by měl/a předem být:

- ⇒ připraven/a na zahájení mentoringového vztahu, tj. mít stanovené oblasti, na které se plánuje v rámci spolupráce zaměřit a samostatně vyhledávat příležitosti pro svůj další rozvoj
- ⇒ připraven/a naučit se novým znalostem a praktickým dovednostem
- ⇒ otevřen/a konstruktivní kritice ze strany svého mentora/mentorky
- ⇒ ochotný sdílet vlastní znalosti, zkušenosti a názory s mentorem/mentorkou
- ⇒ spolehlivý, tj. předem se připravovat na plánované schůzky s mentorem/mentorkou (připravit si relevantní otázky)

Mentee může od svého mentora/mentorky získat:

- ⇒ rady ohledně profesního života
- ⇒ přístup k profesně důležitým kontaktům
- ⇒ podporu ve vědeckém bádání
- ⇒ lepší orientaci v oboru
- ⇒ lepší informovanost např. v oblasti financování výzkumu či zapojení do mezinárodních projektů